

К.О. Гордієнко
завідувачка лабораторії, викладачка, аспірантка
Національний авіаційний університет, м. Київ

ПРИЧИНИ ВИНИКНЕННЯ КІБЕРБУЛІНГУ У СТУДЕНТСЬКОМУ СЕРЕДОВИЩІ

У роботі висвітлені основні причини виникнення кібербулінгу серед студентської молоді, які зумовлені психофізіологічними, соціально-психологічними, індивідуально-психологічними та чинниками негативного впливу інформаційно-комунікаційних технологій на процес становлення особистості їх у цифровому просторі.

Ключові слова: кібербулінг, студентська молодь, причини виникнення кібербулінгу.

На сьогодні проблема проявів кібербулінгу в соціальних мережах є досить розповсюдженою серед молоді студентського віку (17-25 роки), що вкрай насторожує психолого-педагогічних працівників, адже, юнацький вік – це надчутливий етап розвитку і становлення особистості як у навчально-професійній діяльності, так і в інтимно-сімейній сфері, які згодом стають запорукою досягнень людини у її подальшому житті [1]. Однак у психології недостатньо вивчені основні детермінанти та причини виникнення кібербулінгу у юнацької вікової групи в межах закладів вищої освіти.

Метою дослідження було систематизувати основні причини виникнення кібербулінгу серед студентської молоді.

Виклад основного матеріалу. Проблема кібербулінгу розглядається у працях як вітчизняних, так і зарубіжних вчених і практиків (Войскунського О., 2013; Лубенець І., 2016; Найдьонові Л., 2014; Belsey В., 2007; Wigderson S., 2013 та ін.) як новітня форма деструктивної поведінки, інформаційний терор, психологічне знищення, що передбачає систематичні жорстокі дії з метою принизити, залякати, порушити права на безпечне навчання, свободу волевиявлення, честь, гідність, майно, здоров'я та життя, використовуючи інформаційно-комунікативні засоби [1]. Виходячи із вищезазначеного, кібербулінг негативно впливає на фізичний, соціальний та психологічний стан жертви, як учасника освітнього процесу.

На основі аналізу науково-практичної літератури вітчизняних та зарубіжних учених, можна виявити та систематизувати основні причини кібербулінгу серед студентів закладів вищої освіти, а саме: психофізіологічні, соціально-психологічні та індивідуально-психологічні.

До психофізіологічних чинників відносять біологічно обумовлені теорії агресивної поведінки, що опосередковуються потягом до протилежної статі, сплеском інстинктів, або пізнім завершенням кризи підліткового віку та статевого дозрівання (Шпрангер Е., 2008; Фрейд А., 1993; Михайловський М., Лопаткова І., 2019 та ін.) [2; 3]. Крім того, можливими причинами виникнення деструктивної поведінки у студентів можуть бути несприятливі умови життя (фізичні, хімічні, екологічні фактори, тощо) перевтома, нервово-психічна напруга, безсоння, виснаження та синдром інформаційної втоми, що компенсується агресивною чи віктимною поведінкою у мережі Інтернет.

Серед соціально-психологічних чинників виникнення кібербулінгу можна виділити: соціальну ситуацію розвитку (висока конкурентність, вимоги від соціуму, відсутність довірчих стосунків із близькими, розрив любовних стосунків, дружби, конфлікти із однокласниками, викладачами тощо); заздрість, помста, соціальна нерівність, бажання завоювати статус та визнання в групі, страх виступити проти цькувальників, або стати кібержертвою, зневага до особи, групи, або викладача, сором та осуд; соціальні, культурні, релігійні конфлікти та відмінності; соціальна терпимість до проявів булінгу у соціальних мережах та поширеність в сучасному молодіжному середовищі (Баранов О., Рожина С., 2015; Найдьонова Л., 2019; Gordon Sh., 2020; Peebles E., 2014; Varjas K., 2010).

Також, причиною виникнення насилля у мережі Інтернет є особливий вид соціалізації, процес якісних змін структури самосвідомості особистості та її мотиваційно-потребової сфери, що відбувається в результаті використання людиною сучасних інформаційно-комунікаційних технологій у контексті засвоєння і відтворення культури, а саме – кіберсоціалізація (кіберкультури, групи, спільноти) (Плешаков В., 2012).

Індивідуально-психологічними особливостями, що впливають на виникнення та поширеність кібербулінгу у студентському середовищі є занижений рівень емпатичності до жертви та відчуження моральної відповідальності, нудьга та бажання нових переживань і відчуттів, особистісна криза (розчарування, відчуття краху, тощо), нахили до віктимізації або агресивності, проблеми з соціально-психологічною адаптацією та самореалізацією у навчально-професійній діяльності й інтимно-сімейній сфері, занижена неадекватна самооцінка, високий або середній рівень тривожності, неврівноваженість, комплекс неповноцінності, самотність та ригідність (Михайловський М., Лопаткова І., 2019; Бандура А., 1996; Steffgen G., 2011; та ін.)

Окрім основних причин, які впливають на виникнення девіантної поведінки у студентів можемо виокремити кіберпсихологічні чинники, а саме можливості та особливості проявів активності психіки студентів у кіберпросторі: деперсоналізація (створення віртуальної особистості), анонімність, швидкість, масштабність, необмеженість у часі та місцезнаходженні поширення інформації, безконтрольний доступ до величезної кількості матеріалів та можливості навчитися створювати негуманний контент, відчуття постійної присутності, живого спілкування та уявної безкарності.

Висновки. Таким чином, аналіз літературних джерел став підставою для висновку, що визначити основні загальні причини кібербулінгу серед студентської молоді складно, адже кожна ситуація потребує індивідуального аналізу учасників кібербулінгу. Однак їх можливо систематизувати за групами виникнення причин. Така систематизація може бути використана практичними психологами для надання психологічної допомоги широкому загалу студентської спільноти щодо профілактики кібербулінгу.

Список літератури:

1. Гордієнко, К.О. (2021). Діджиталізація психологічного насильства студентської молоді, *Авіаційна та екстремальна психологія у контексті технологічних досягнень* (с. 182-187). Київ, «Кафедра».

2. Магомедова, Р. М. (2012). О причинах проявления агрессии и агрессивного поведения студентов современного вуза. *Казанский педагогический журнал*, 2, 14.

3. Mikhaylovsky, M. N., Lopatkova, I. V., Komarova, N. M., Rueva, E. O., Tereschuk, K. S., & Emelyanenkova, A. V. (2019). Cyberbullying as a new form of a threat: a physiological, psychological and medicinal aspects. *Electronic Journal of General Medicine*, 16(6).

<https://doi.org/10.29333/ejgm/114268>